



KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 9.12.2015 r.
COM(2015) 626 final

**KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

W kierunku nowoczesnych, bardziej europejskich ram prawa autorskiego

KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY, EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU REGIONÓW

W kierunku nowoczesnych, bardziej europejskich ram prawa autorskiego

1. PRAWO AUTORSKIE W OBRĘBIE JEDNOLITEGO RYNKU CYFROWEGO

Technologie cyfrowe, powszechność łączy szerokopasmowych i korzystanie z internetu w codziennym życiu zmieniły sposób wytwarzania, dystrybucji i wykorzystywania treści twórczych w UE.

Internet stał się głównym kanałem dystrybucji. W 2014 r. 49 % użytkowników internetu w UE miało dostęp do muzyki, nagrań wideo i gier online¹. Modele biznesowe niespotykane jeszcze 15 lat temu i nowe podmioty, takie jak platformy internetowe, są obecnie dobrze ugruntowane, a usługi internetowe stanowią główny kanał umożliwiający konsumentom korzystanie z treści kreatywnych, równoległe do nośników fizycznych, takich jak książki i DVD. Cyfrowe kopiowanie treści jest łatwe i szybkie. Ludzie często oczekują dostępu do treści cyfrowych na rozmaitych urządzeniach oraz w każdym czasie i w każdym miejscu jednolitego rynku. Jeśli tak się nie dzieje, trudno jest im zrozumieć, dlaczego.

Unijne przepisy dotyczące praw autorskich muszą zostać dostosowane, tak aby wszyscy uczestnicy rynku i obywatele mogli w pełni wykorzystywać możliwości tego nowego środowiska. Bardziej europejskie ramy są konieczne, aby przezwyciężyć rozdrobnienie i tarcia w ramach funkcjonowania jednolitego rynku.

Modernizacja unijnych przepisów dotyczących praw autorskich została po raz pierwszy zapowiedziana w wytycznych politycznych przewodniczącego Jeana-Claude'a Junckera dla nowego składu Komisji i bardziej szczegółowo zarysowana w strategii jednolitego rynku cyfrowego². Jej celem jest osiągnięcie szerokiej dostępności treści kreatywnych w całej UE, zapewnienie, aby w środowisku cyfrowym unijne przepisy dotyczące praw autorskich nadal gwarantowały wysoki poziom ochrony podmiotów tych praw i utrzymanie równowagi z innymi celami polityki publicznej, takimi jak edukacja, badania i innowacje lub równy dostęp dla osób niepełnosprawnych³.

Cele te mają duże znaczenie dla postępów gospodarczych i społecznych w Europie, jej międzynarodowej konkurencyjności i różnorodności kulturowej. Wszystkie one w jednakowym stopniu zaspokajają zarówno potrzeby podmiotów prawa autorskiego, jak też użytkowników treści chronionych tym prawem.

Prawo autorskie wynagradza kreatywność i inwestowanie w treści kreatywne. Prawo autorskie, które zapewnia wysoki poziom ochrony, stanowi podstawę konkurencyjności

¹ Eurostat, *Community survey on ICT usage in households and by individuals* (Wspólnotowe badanie korzystania z TIK w gospodarstwach domowych i przez osoby prywatne), 2014 r.

² COM(2015) 192 wersja ostateczna.

³ Zgodnie z Konwencją ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, których stroną jest UE.

europejskich branż twórczych w skali globalnej⁴. Wraz z obowiązującymi w ramach rynku wewnętrznego zasadami swobodnego przepływu towarów i usług, unijnymi regulami konkurencji i naszą polityką w dziedzinie kultury prawo autorskie stanowi integralną część zbioru przepisów regulujących rozpowszechnianie kreatywnych treści w całej UE. Od wzajemnych relacji między prawem autorskim a innymi dziedzinami polityki zależy sposób, w jaki produkcja i rozpowszechnianie utworów generują wartość⁵, oraz sposób, w jaki jest ona dzielona między uczestników rynku

Przedstawiając szczegółowe informacje o działaniach zapowiedzianych w strategii jednolitego rynku cyfrowego, niniejszy komunikat określa, w jaki sposób Komisja zamierza osiągnąć cel polegający na wprowadzeniu „nowocześniejszych, bardziej europejskich ram prawa autorskiego”. Zaprezentowano w nim plan, który obejmuje ukierunkowane działania i wnioski do zrealizowania w bardzo krótkim okresie, w tym wniosek dotyczący możliwości przenoszenia (ang. *portability*) usług w zakresie treści online, przedstawiony wraz z niniejszym komunikatem, oraz zestaw wniosków zaplanowanych na rok 2016 i wizję długofalową. Plan zostanie przedstawiony zgodnie z zasadami lepszego stanowienia prawa i opiera się na pracach przygotowawczych, przeprowadzonych w ciągu ostatnich kilku lat na temat aktualnych ram regulacyjnych⁶, które to działania obejmowały szeroko zakrojone konsultacje społeczne w latach 2013–2014⁷. Uwzględniono w nim poglądy Parlamentu Europejskiego wyrażone w niedawnej rezolucji w sprawie wdrożenia dyrektywy w sprawie praw autorskich w społeczeństwie informacyjnym⁸ oraz konkluzje z posiedzenia Rady Europejskiej w dniach 25–26 czerwca 2015 r.⁹.

W związku z powyższym Komisja uważa, że konieczne jest:

- wprowadzenie większej liczby elementów jednolitego rynku oraz, w stosownych przypadkach, wyższego poziomu harmonizacji do obecnych unijnych przepisów dotyczących praw autorskich, zwłaszcza poprzez uwzględnienie aspektów związanych z zasadą terytorialności praw autorskich;
- tam, gdzie to niezbędne, dostosowanie przepisów dotyczących praw autorskich do nowych uwarunkowań technologicznych, tak aby przepisy te w dalszym ciągu spełniały swoje zadania.

⁴ W latach 2008–2010 w branżach, które są w głównej mierze odpowiedzialne za tworzenie i produkcję utworów chronionych prawem autorskim pracowało 3,2 % ogółu zatrudnionych i powstawało 4,2 % PKB w UE (Europejski Urząd Patentowy i Urząd Harmonizacji Rynku Wewnętrznego, *Intellectual property rights intensive industries; contribution to economic performance and employment in the EU* (Sektory korzystające z praw własności intelektualnej: wkład w wynik gospodarczy i zatrudnienie w UE), wrzesień 2013 r.).

⁵ Termin „utwory” stosuje się w niniejszym dokumencie do określenia zarówno utworów chronionych prawem autorskim, jak również innych przedmiotów chronionych prawami pokrewnymi, stosownie do sytuacji.

⁶ Ramy te stanowi zestaw 10 dyrektyw, obejmujący m.in. dyrektywę w sprawie praw autorskich w społeczeństwie informacyjnym (2001/29/WE, zwaną „dyrektywą InfoSoc”) oraz dyrektywę w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej (2004/48/WE, zwaną „dyrektywą IPRED”, dotyczącą ogólnie własności intelektualnej). Ramy odzwierciedlają również międzynarodowe zobowiązania wynikające z traktatów międzynarodowych, których UE lub jej państwa członkowskie są stronami.

⁷ Końcowe sprawozdanie można znaleźć na stronie:

http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/2013/copyright-rules/docs/contributions/consultation-report_en.pdf.

⁸ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P8-TA-2015-0273&language=PL>.

⁹ <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-22-2015-INIT/pl/pdf>.

Prawo autorskie i prawa pokrewne nie spełniają swoich celów w oderwaniu od kontekstu. Filmy, teatr, muzyka, literatura, literatura naukowa, dziedzictwo kulturowe i pozostała część twórczego dorobku Europy będą się nadal rozwijać i odgrywać znaczącą rolę w unijnej strategii na rzecz wzrostu gospodarczego, tożsamości i postępu społecznego pod warunkiem istnienia konkurencyjnych branż twórczych oraz niezbędnych mechanizmów rynkowych. Środki finansowe i inne środki wsparcia ze strony władz publicznych, na które zezwala prawo konkurencji, również odgrywają pewną rolę w osiąganiu tego celu. UE udziela wsparcia w ramach programu „Kreatywna Europa” oraz systemu finansowania badań i innowacji, w szczególności za pośrednictwem programu „Horyzont 2020”. Ponadto, aby działać skutecznie, unijne przepisy dotyczące praw autorskich muszą być aktualne, zrozumiałe i prawidłowo wdrożone i egzekwowane w praktyce.

2. ZAPEWNIENIE SZERSZEGO DOSTĘPU DO TREŚCI W CAŁEJ UE

UE powinna dążyć do zapewnienia szerokiej dostępności usług w zakresie treści online „bez granic”, aby zapewnić odbiorcom większy wybór i różnorodność. Sprawnie funkcjonujący jednolity rynek cyfrowy stworzy także twórcom i branżom kulturalnym możliwości poszerzania kręgu odbiorców, a przedsiębiorstwom pomoże sprostać konkurencji międzynarodowej.

Niemniej jednak, jeśli chodzi o przekraczanie granic przez treści chronione prawem autorskim, jednolity rynek cyfrowy jeszcze w pełni się nie urzeczywistnił. Wyjeżdżając do innego państwa członkowskiego, obywatele często nie mają dostępu do treści, na które wykupili abonament lub które nabyli we własnym kraju (tzn. nie ma możliwości przenoszenia treści)¹⁰. Zakres treści dostępnych online we własnym kraju nie odzwierciedla szerokiej gamy europejskiej produkcji kulturalnej, a legalna oferta utworów europejskich w internecie nadal jest daleka od wykorzystania ich pełnego potencjału. Odnosi się to w szczególności do europejskich utworów audiowizualnych, których dystrybucja poza obszarem jednego państwa członkowskiego, w tym w internecie, jest w wielu przypadkach bardzo utrudniona¹¹. Nawet jeśli są dostępne, trudno dowiedzieć się o ich istnieniu i je znaleźć. Ponadto użytkownicy często nie mają dostępu do usług dystrybucji treści dostępnych w innych państwach członkowskich¹².

¹⁰ Z przeprowadzonego niedawno badania wynika, że 33 % respondentów (a nawet 65 % w przedziale wiekowym od 15 do 24 lat), którzy nie dysponują obecnie płatnym abonamentem na dostęp do treści, stwierdziło, że gdyby mieli zdecydować się na wykupienie takiego abonamentu, ważna byłaby dla nich możliwość korzystania z niego podczas podróży bądź czasowego pobytu w innym państwie członkowskim (Flash Eurobarometer 411 – *Cross-border access to online content* [Transgraniczny dostęp do treści on-line], sierpień 2015 r.).

¹¹ W badaniu przeprowadzonym na próbie 50 europejskich filmów oferowanych przez sześciu operatorów świadczących usługi w internecie w siedmiu państwach członkowskich średnia dostępność wyniosła zaledwie 19 % (obliczenia Komisji na podstawie danych w załączniku *On-demand audiovisual markets in the EU* [Audiowizualne rynki na żądanie w UE] do sprawozdania opracowanego przez Europejskie Obserwatorium Audiowizualne dla Dyrekcji Generalnej ds. Sieci Komunikacyjnych, Treści i Technologii, kwiecień 2014 r.).

¹² Z przeprowadzonego niedawno badania wynika, że ponad połowa (53 %) osób, które zgłosiły próby uzyskania dostępu lub pobierania treści cyfrowych z usług internetowych przeznaczonych dla użytkowników w innym państwie członkowskim (w porównaniu do 30 % osób w jednym państwie członkowskim) deklaruje, że zrobiła to, ponieważ poszukiwała treści niedostępnych w ich własnym kraju; w przybliżeniu tyle samo respondentów (56 %) stwierdziło, że doświadczyło problemów przy takiej próbie (Flash Eurobarometer 411 – *Cross-border access to online content* [Transgraniczny dostęp do treści on-line], sierpień 2015 r.).

W środowisku internetu z natury pozbawionym granic nie jest to zrozumiałe dla obywateli. Sytuacja ta może prowadzić do stosowania technicznych sposobów obejścia, takich jak wirtualne sieci prywatne (VPNs), aby uzyskać dostęp do treści, których nie można znaleźć we własnym kraju, i może sprzyjać piractwu¹³. Inną ilustracją obecnej sytuacji jest liczba utworów, które mogłyby skorzystać z szerszego udostępniania w całej UE, lecz których nie można znaleźć w żadnym komercyjnym kanale dystrybucji.

Przyczyn tej sytuacji jest wiele. Można ich częściowo upatrywać w prawach autorskich oraz ich terytorialnym stosowaniu¹⁴. Terytorialność praw nie uniemożliwia przyznawania licencji wieloterytorialnych¹⁵, choć w niektórych przypadkach są one trudne lub niemożliwe do uzyskania. Podmioty prawa autorskiego mogą postanowić o ograniczeniu zakresu terytorialnego licencji udzielanych usługodawcom i, w rezultacie, usługi ograniczają się do jednego lub tylko niektórych terytoriów. Usługodawcy mogą także postanowić ograniczyć zasięg usługi do danego terytorium, nawet jeśli posiadają licencję obejmującą szersze terytorium, w tym cały obszar UE, lub licencja taka jest dla nich dostępna. Ponadto nabyte licencje, w szczególności prawa do eksploatacji na polu internetowym, mogą pozostać niewykorzystane.

Finansowanie nowych europejskich produkcji w sektorze audiowizualnym w dużej mierze jest oparte na licencjach terytorialnych w połączeniu z wyłącznością terytorialną przyznawaną poszczególnym dystrybutorom lub dostawcom usług. Europejska branża audiowizualna uznała to za niezbędne do zachowania stabilnego finansowania, może to jednak uniemożliwiać dostawcom usług i dystrybutorom zapewnienie możliwości przenoszenia usług lub oferowanie usług w innych państwach członkowskich. W przypadku utworów poza obrotem komercyjnym kwestie prawne dotyczące ich transgranicznej dostępności sumują się z bardziej ogólnymi problemami związanymi z udzielaniem w stosunku do nich licencji na digitalizację i udostępnianie w pierwszej kolejności na rynku krajowym. Ogranicza to dostępność dziedzictwa kulturowego w internecie.

W odniesieniu do usług nadawczych radiowych i telewizyjnych dyrektywa w sprawie przekazu satelitarnego oraz retransmisji drogą kablową¹⁶ zawiera już przepisy mające na celu ułatwienie udostępniania praw autorskich wymaganego dla niektórych działań transgranicznych. Przepisy te zostały opracowane na długo przed nadejściem ery internetu jako kanału dystrybucji dla nadawców i mają zastosowanie wyłącznie do przekazu

¹³ Jak wskazują wyniki przeprowadzonego niedawno badania ankietowego, 22 % Europejczyków uważa, że dopuszczalne jest nielegalne pobranie lub uzyskanie dostępu do treści chronionych prawem autorskim, jeżeli w ich kraju nie istnieje legalna alternatywa (Urząd Harmonizacji w ramach Rynku Wewnętrznego – *European citizens and intellectual property: perception, awareness and behaviour* [Obywatele Europy a własność intelektualna: postrzeganie, świadomość i zachowania], listopad 2013 r.).

¹⁴ Prawa autorów i innych podmiotów prawa autorskiego (artystów wykonawców, producentów i nadawców) są w dużej mierze zharmonizowane na szczeblu UE. Prawo autorskie pozostaje jednak terytorialne. Oznacza to, że zamiast jednego tytułu prawnego (copyright) ważnego jednocześnie w całej UE istnieje 28 odrębnych systemów krajowych. Korzystanie z utworu we wszystkich państwach członkowskich wymaga uzyskania licencji lub większej liczby licencji obejmujących poszczególne terytoria państwowe.

¹⁵ Działania mające na celu ułatwienie przyznawania licencji wieloterytorialnych zostały podjęte za pośrednictwem dyrektywy w sprawie zbiorowego zarządzania prawami autorskimi (2014/26/UE).

¹⁶ Dyrektywa w sprawie przekazu satelitarnego oraz retransmisji drogą kablową (93/83/EWG).

satelitarnego oraz retransmisji drogą kablową. Komisja prowadzi obecnie przegląd tej dyrektywy pod kątem możliwości jej stosowania w środowisku online.

Inne czynniki także odgrywają pewną rolę. Na przykład w sektorze audiowizualnym kluczową rolę odgrywa „gotowość rynkowa” utworów, tj. sposób w jaki widoczne są one dla potencjalnych licencjobiorców, oraz łatwość uzyskania na nie licencji, jak również ich dostępność w formatach i katalogach, które są gotowe do użycia. Kolejną kwestią jest rozdział między ofertą treści oraz ich rzeczywistym wykorzystaniem przez potencjalnych odbiorców. Utwory muszą być przede wszystkim łatwe do odnalezienia przez odbiorców¹⁷, nawet jeśli są one już rozpowszechniane online, i musi istnieć możliwość ich rozumienia w znanym języku. Ogólnie rzecz biorąc, istnieje rozdział między środkami wspierania zróżnicowanej kulturowo *produkcji* a wysiłkiem włożonym w zapewnienie jej *obiegu* i *dostępu* do niej¹⁸.

Zapewnienie szerszego dostępu do kreatywnych treści online oraz pobudzanie ich obiegu w całej Europie wymaga zatem szerokiego wachlarza instrumentów politycznych. Wraz z przeglądem aktualnych przepisów dotyczących praw autorskich pewną rolę może również odegrać wsparcie zapewniane przez UE za pośrednictwem programu „Kreatywna Europa” i programy badań naukowych i innowacji. Zwiększenie dostępności treści na terenie całej UE będzie także zależeć w dużej mierze od zaangażowania branż twórczych i sektorów dystrybucyjnych oraz państw członkowskich. Branże twórcze i dystrybucyjne odgrywają decydującą rolę w procesie zmian modeli biznesowych, państwa członkowskie są natomiast przede wszystkim odpowiedzialne za politykę kulturalną w UE. Państwa członkowskie dostarczają także większości środków publicznych na bezpośrednie wspieranie europejskiego przemysłu audiowizualnego w kwocie 2,1 mld EUR rocznie¹⁹ i zarządzają nimi.

Ostateczny cel pełnego transgranicznego dostępu do wszystkich rodzajów treści w całej Europie trzeba zrównoważyć gotowością rynków do szybkiego reagowania na zmiany prawne i polityczne oraz potrzebą zapewnienia wykonalnych modeli finansowania dla tych, którzy ponoszą główną odpowiedzialność za tworzenie treści. Komisja proponuje zatem stopniowe podejście do usuwania barier dla transgranicznego dostępu do treści i obiegu utworów.

W pierwszej kolejności Komisja przedstawia wraz z niniejszym komunikatem wnioski dotyczące rozporządzenia w sprawie **możliwości przenoszenia** usług w zakresie treści online, aby zapewnić użytkownikom, którzy zaabonowali lub nabyli treści we własnym kraju, możliwość dostępu do nich podczas czasowego pobytu w innym państwie członkowskim.

Ponadto, aby umożliwić szerszy dostęp online do utworów przez użytkowników w całej UE, Komisja Europejska analizuje warianty i rozważy przyjęcie wiosną 2016 r. wniosków ustawodawczych obejmujących:

- zwiększenie **transgranicznej dystrybucji programów telewizyjnych i radiowych**

¹⁷ W ramach oceny dyrektywy w sprawie audiowizualnych usług medialnych (2010/13/UE) Komisja bada również, w jaki sposób można promować europejskie treści audiowizualne, w tym treści inne niż krajowe.

¹⁸ Zajmuje się tym unijny program „Kreatywna Europa” (w szczególności podprogram MEDIA), który szczególnie mocno koncentruje się na promocji i dystrybucji.

¹⁹ Europejskie Obserwatorium Audiowizualne, *Public Funding for Film and Audiovisual Works in Europe* (Finansowanie publiczne utworów filmowych i audiowizualnych w Europie), październik 2011 r. Liczba ta odnosi się do 2009 r. i obejmuje jedynie bezpośrednie wsparcie (w tym wsparcie na szczeblu unijnym, który stanowiło jednak niewielki odsetek łącznej kwoty).

online w świetle wyników przeglądu dyrektywy w sprawie przekazu satelitarnego oraz retransmisji drogą kablową;

- wspieranie starań podmiotów praw autorskich oraz dystrybutorów o osiągnięcie porozumienia dotyczącego **licencji, które umożliwiają transgraniczny dostęp do treści, w tym w odpowiedzi na wnioski napływające z innych państw członkowskich**, z korzyścią zarówno dla obywateli, jak również dla zainteresowanych stron w łańcuchu audiowizualnym. W związku z tym, aby pomóc w przyznawaniu takich licencji, uwzględniona zostanie rola mediacji oraz podobnych alternatywnych mechanizmów rozwiązywania sporów;
- ułatwienie digitalizacji utworów **nieobecnych w obrocie rynkowym** i udostępniania ich, w tym w całej UE.

Wzmacniając swój program „Kreatywna Europa” i inne instrumenty polityczne, Komisja:

- będzie nadal propagować narzędzia pozwalające wprowadzić więcej utworów europejskich na jednolity rynek, w tym stworzenie **katalogów dostępności** filmów europejskich, rozwój **platform licencyjnych** (dla ułatwienia udzielania licencji na utwory, które nie są jeszcze dostępne w danym państwie członkowskim) oraz szersze stosowanie **standardowych identyfikatorów utworów** (w tym przez poszukiwanie powiązań z podprogramem MEDIA);
- będzie wspierać opracowanie europejskiego **agregatora wyszukiwarek internetowych**²⁰ przeznaczonego dla użytkowników końcowych (indeksacja online dostępnych legalnych ofert) i krajowych narzędzi wyszukiwania, jak również propagować **bardziej efektywne finansowanie opracowania napisów filmowych i dubbingu** wspieranych ze środków publicznych oraz **ich wykorzystywanie**;
- zintensyfikuje **dialog z sektorem audiowizualnym** w celu promowania legalnej oferty oraz możliwości wyszukiwania i odnajdywania filmów (w nowym partnerstwie z krajowymi funduszami filmowymi), w celu określenia sposobów **bardziej zrównoważonego wykorzystywania istniejących filmów europejskich** (wspólnie z Europejskim Forum Filmowym), oraz zbada alternatywne modele finansowania, produkcji i dystrybucji w **sektorze animacji filmowej, które można oszacować na szczeblu europejskim (w ramach usystematyzowanego forum współpracy branżowej)**.

3. DOSTOSOWANIE WYJĄTKÓW DO OTOCZENIA CYFROWEGO I ŚRODOWISKA TRANSGRANICZNEGO

Fragmentacja przepisów dotyczących praw autorskich w UE jest szczególnie widoczna w dziedzinie wyjątków. Zastosowanie wyjątków określonych w prawie unijnym jest w większości przypadków fakultatywne dla państw członkowskich²¹. Często wyjątki nie są szczegółowo zdefiniowane. W związku z tym wyjątek obecny w prawie jednego państwa członkowskiego może nie istnieć w państwie sąsiednim bądź może podlegać odmiennym warunkom i mieć inny zakres. W niektórych przypadkach zakres stosowania danego wyjątku

²⁰ We współpracy z Europejskim Obserwatorium do spraw Naruszeń Praw Własności Intelektualnej.

²¹ W prawie UE przewidziano jedynie dwa obowiązkowe wyjątki: w art. 5 ust. 1 dyrektywy InfoSoc, która obejmuje niektóre tymczasowe czynności zwielokrotniania, oraz w art. 6 dyrektywy w sprawie niektórych dozwolonych sposobów korzystania z utworów osieroconych (2012/28/UE).

w prawie państw członkowskich jest węższy niż dopuszcza to prawo unijne²². Większość wyjątków nie wywołuje skutków poza danym państwem członkowskim. Niektóre z nich mogą także wymagać ponownej oceny w świetle dzisiejszych realiów technologicznych.

Wydaje się, że sytuacja ta stwarza problemy zwłaszcza w odniesieniu do tych wyjątków, które są ściśle powiązane z edukacją, badaniami i dostępem do wiedzy. Unijny wyjątek dotyczący ilustracji do celów dydaktycznych jest dobrym przykładem tego, jak rozmaicie państwa członkowskie stosują wyjątki, szczególnie jeśli przeanalizujemy sposób, w jaki państwa członkowskie rozumieją obowiązywanie wyjątków w otoczeniu cyfrowym. Różnice te mogą wpływać hamująco na tendencje w edukacji, np. kursy internetowe, wykorzystywanie technologii i treści cyfrowych w trakcie zajęć klasowych oraz transgraniczne uczenie się, które w ostatnich latach zyskały znaczną popularność²³. Ponadto niejednorodne stosowanie na poziomie krajowym wyjątku określanego powszechnie jako „wolność panoramy”, który umożliwia ludziom fotografowanie obiektów takich jak budynki lub rzeźby zainstalowane na stałe w miejscach publicznych oraz umieszczanie takich fotografii w sieci, może prowadzić do powstania niepewności.

Problemy stwarza również nieobowiązkowy charakter wyjątku dotyczącego niepełnosprawności oraz brak jego transgranicznego funkcjonowania. Przykładowo, utrudniają one osobom z zaburzeniami odczytu druku dostęp do specjalnych formatów dokonanych w ramach wyjątku od praw autorskich w innym państwie członkowskim. Unia Europejska zobowiązała się na płaszczyźnie międzynarodowej do zajęcia się tą kwestią przez podpisanie Traktatu z Marrakeszu²⁴, który obecnie należy ratyfikować i wdrożyć.

Konieczność lepszego uwzględnienia postępu technologicznego i zapobieżenia zróżnicowaniu sytuacji w ramach jednolitego rynku jest również oczywista w przypadku eksploracji tekstów i danych (TDM), dzięki którym duże ilości treści cyfrowych są czytane i analizowane przez maszyny w ramach działalności naukowej i badawczej. Brak wyraźnego unijnego przepisu dotyczącego TDM do celów badań naukowych powoduje niepewność w społeczności naukowej. Szkodzi to konkurencyjności UE i jej przodującej pozycji w dziedzinie nauki, w chwili gdy badania i innowacje w UE w coraz większym stopniu wymagają transgranicznej i interdyscyplinarnej współpracy na szerszą skalę, w odpowiedzi na poważne wyzwania społeczne, które stanowią przedmiot zainteresowania badań i innowacji. Podobnie unijny wyjątek zezwalający bibliotekom i innym instytucjom na umożliwianie przeglądania na ekranie utworów w celu badań i prywatnych studiów ma

²² W orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości UE (TSUE) wielokrotnie podkreślono, że państwa członkowskie muszą korzystać z posiadanej przez siebie swobody we wdrażaniu wyjątków w swoim prawie krajowym w granicach wyznaczonych przez prawo wspólnotowe. W szczególności państwa członkowskie nie mają swobody dookreślania danego wyjątku w sposób niespójny i niezharmonizowany, różniący się w zależności od państwa członkowskiego (sprawa C-467/08 Padawan). Trybunał stwierdził również, że chociaż wyjątki muszą być interpretowane w sposób ścisły, państwa członkowskie zobowiązane są do zagwarantowania ich skuteczności, aby umożliwić przestrzeganie celu danego wyjątku (sprawa C-145/10 Painer).

²³ W sondażu przeprowadzonym w 2013 r. wśród instytucji szkolnictwa wyższego, 82 % respondentów potwierdziło, że oferuje kursy internetowe, a 40 % szacuje, że co najmniej połowa ich studentów korzysta z e-learningu (Europejskie Stowarzyszenia Uniwersytetów, *E-learning in European Higher Education Institutions* [e-Learning w europejskich instytucjach szkolnictwa wyższego], listopad 2014 r.).

²⁴ Traktat z Marrakeszu o ułatwieniu dostępu do opublikowanych utworów osobom niewidomym, osobom niedowidzącym i osobom z innymi niepełnosprawnościami uniemożliwiającymi zapoznanie się z drukiem, podpisany w imieniu Unii Europejskiej w dniu 30 kwietnia 2014 r.

zastosowanie wyłącznie do terminali w pomieszczeniach bibliotek, które nie uwzględniają dzisiejszych możliwości technologicznych zdalnego przeglądania. Wreszcie unijny wyjątek dotyczący działań w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego podejmowanych przez właściwe instytucje również wymaga uwagi, zwłaszcza dlatego, że w państwach członkowskich często nie uwzględnia się formatów cyfrowych podczas stosowania wyjątku na poziomie krajowym²⁵.

Komisja podejmie działania, aby zagwarantować, że unijne ramy dotyczące wyjątków, które mają znaczenie dla dostępu do wiedzy, edukacji i badań, są skuteczne w erze cyfrowej i ponad granicami.

W pierwszej kolejności Komisja proponuje przepisy konieczne do wdrożenia **Traktatu z Marrakeszu**.

Komisja analizuje warianty i rozważy wniesienie wniosków ustawodawczych dotyczących innych unijnych wyjątków do wiosny 2016 r., po to by:

- umożliwić podmiotom badawczym interesu publicznego prowadzenie do celów badań naukowych **eksploracji tekstów i danych** z treści, do których mają one legalny dostęp przy pełnej pewności prawa;
- zapewnić jasność w kwestii zakresu wyjątku dotyczącego „**ilustracji w celach dydaktycznych**”, oraz jej stosowania do zastosowań cyfrowych i uczenia się on-line;
- zapewnić wyraźnie określoną przestrzeń dla **zachowania** przez instytucje odpowiedzialne za dziedzictwo kulturowe, odzwierciedlającą wykorzystanie technologii cyfrowych do celów zachowania oraz potrzeby utworów powstałych w formacie cyfrowym lub zdigitalizowanych;
- wspierać **zdalne przeglądanie**, w zamkniętych sieciach elektronicznych, utworów przechowywanych w bibliotekach naukowych i oraz innych stosownych instytucjach do celów badań i prywatnych studiów;
- doprecyzować obecnie istniejący wyjątek pozwalający na wykorzystanie utworów, które zostały wykonane w celu ostatecznego usytuowania w przestrzeni publicznej („**wolność panoramy**”), aby uwzględnić nowe kanały rozpowszechniania.

Ogólnym celem jest zwiększenie stopnia harmonizacji, zobowiązanie państw członkowskich do wprowadzenia w życie odnośnych wyjątków oraz zapewnienie, aby funkcjonowały one transgranicznie w obrębie UE.

Przygotowując wnioski, Komisja weźmie pod uwagę sytuację na rynku oraz praktyki udzielania licencji na odnośne zastosowania. Zadbaj również o zapewnienie zgodności z zobowiązaniami międzynarodowymi, w tym z „testem trzech kroków”²⁶. Celem jest zapewnienie użytkownikom i podmiotom praw autorskich prawnie pewnego i przewidywalnego systemu.

²⁵ 90 % respondentów instytucjonalnych ankiety z października 2015 r. oświadczyło, że posiadają oni zbiory, które należy zachować dla przyszłych pokoleń, a średnio 60 % respondentów stwierdziło, że gromadzi materiały powstałe w formacie cyfrowym (ENUMERATE, *Survey Report on Digitisation in European Cultural Heritage Institutions 2015* [Sprawozdanie na temat digitalizacji w europejskich instytucjach dziedzictwa kulturowego w 2015 r.], czerwiec 2015 r.).

²⁶ „Test trzech kroków”, zapisany w głównych międzynarodowych traktatach dotyczących praw autorskich, stanowi, że wyjątki powinny być stosowane tylko w niektórych szczególnych przypadkach, które nie naruszają normalnego wykorzystania dzieła lub innego przedmiotu objętego ochroną ani nie powodują nieuzasadnionej szkody dla uzasadnionych interesów podmiotów praw autorskich.

Oplaty stanowiące rekompensatę dla podmiotów praw autorskich z tytułu wyjątków dotyczących reprografii i kopiowania na użytek prywatny stanowią również kwestie związane z jednolitym rynkiem. Wiele państw członkowskich nakłada opłaty na szeroką gamę nośników i urządzeń i opłaty te są ustalane, stosowane i wnoszone na wiele różnych sposobów.

Powoduje to znaczną niepewność prawną. W przedmiotowym orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE) wyjaśniono niektóre kwestie zasygnalizowane w sprawozdaniu Vitorino z 2013 r.²⁷ jako mające negatywny wpływ na swobodny przepływ towarów i usług. Utrzymujące się rozbieżności między krajami mogą jednak stanowić problem, szczególnie jeżeli produkty podlegające opłatom są sprzedawane w całej UE. Opłaty są niekiedy nakładane przez państwa członkowskie niezależnie od płatności dokonanych już w innych państwach członkowskich lub bez odpowiedniego systemu zwolnienia bądź procedury zwrotu. Nienależne płatności mogą wystąpić również, jeżeli opłaty zostały nałożone na produkty do zastosowań profesjonalnych. Konsumenci mają do czynienia z brakiem jasności i przejrzystości. Mogą również pojawić się praktyki dyskryminacyjne w zakresie dystrybucji pobranych opłat faworyzujące krajowe podmioty praw autorskich. Sytuacja ta może uzasadniać interwencję na szczeblu unijnym w celu zapewnienia większej jasności i zlikwidowania poważnych zakłóceń.

Komisja oceni potrzebę podjęcia działań, aby zapewnić, że w przypadku nakładania przez państwa członkowskie opłat za kopiowanie na użytek prywatny i reproografię w celu zapewnienia rekompensat dla podmiotów prawa autorskiego, poszczególne systemy krajowe funkcjonują sprawnie w ramach **jednolitego rynku** i nie tworzą bariery dla **swobodnego przepływu towarów i usług**. Kwestie, które należy rozwiązać, obejmują połączenie między rekompensatą a szkodą poniesioną przez podmioty prawa autorskiego; relację między zobowiązaniami umownymi a podziałem opłat; podwójne płatności; przejrzystość wobec konsumentów; zwolnienia oraz zasady regulujące systemy rekompensat i niedyskryminację pomiędzy obywatelami a obcokrajowcami w dystrybucji wszelkich pobranych opłat. Komisja będzie również wspierać poszukiwania **skuteczniejszych sposobów dystrybucji opłat na rzecz podmiotów prawa autorskiego**.

4. OSIĄGNIĘCIE SPRAWNIE FUNKCJONUJĄCEGO RYNKU DLA PRAW AUTORSKICH

Warunkiem wstępnym dobrze funkcjonującego rynku praw autorskich jest przysługiwanie podmiotom tych praw możliwości udzielania licencji i otrzymywania opłat za korzystanie z treści, będących własnością tych podmiotów, w tym treści rozpowszechnianych online. Produkcja bogatych i zróżnicowanych treści kreatywnych oraz innowacyjne usługi internetowe stanowią składniki tego samego równania. Zarówno treści kreatywne, jak również usługi online są ważne dla wzrostu gospodarczego i zatrudnienia oraz dla sukcesu gospodarki internetowej.

Istnieją jednak coraz większe obawy, czy obecne unijne przepisy dotyczące praw autorskich zapewniają sprawiedliwy podział wartości generowanych przez niektóre nowe formy

²⁷ Taki był wynik procesu mediacji prowadzonego przez António Vitorino.

rozpowszechniania treści online, zwłaszcza gdy podmioty prawa autorskiego nie mogą ustalać warunków udzielania licencji i negocjować na uczciwych zasadach z potencjalnymi użytkownikami. Taki stan rzeczy jest nie do pogodzenia z dążeniem do stworzenia przez jednolity rynek cyfrowy możliwości dla wszystkich, a także uznania wartości treści i znaczenia inwestycji kierowanych do tego sektora. Oznacza to również, że warunki konkurencji dla różnych uczestników rynku prowadzących równoważne form dystrybucji nie są jednakowe.

Obecnie przedmiotem tych dyskusji są głównie niektóre platformy internetowe oraz usługi agregacji. Podobne kontrowersje będą jednak powstawać w odniesieniu do wszystkich czynności obejmujących komercyjne ponowne wykorzystywanie lub dalsze przekazywanie treści chronionych prawem autorskim.

Istnieją różne przyczyny tej sytuacji, zarówno prawne jak też rynkowe (obejmujące względną siłę rynkową stron uczestniczących). Z punktu widzenia prawa autorskiego ważnym aspektem jest sprecyzowanie praw do publicznego udostępniania utworów i ich udostępniania. Prawa te regulują wykorzystanie treści chronionych prawem autorskim w transmisji cyfrowej. Ich definicja określa zatem, co stanowi działanie w internecie, co do którego twórcy oraz branża twórcza mogą dochodzić praw, a także negocjować licencje i wynagrodzenia. Istnieją kontrowersyjne „szare strefy” i niepewność co do sposobu, w jaki te pojęcia są zdefiniowane w prawie unijnym, w szczególności co do tego, jakie działania w internecie uważane są za „publiczne udostępnianie” (i dlatego wymagają zgody podmiotów prawa autorskiego), i na jakich warunkach są one możliwe²⁸. Pytania te stwarzają z jednej strony niepewność na rynku, a z drugiej strony podają w wątpliwość, czy prawa te są w stanie przenieść w obszar internetu podstawową zasadę prawa autorskiego, która stanowi, że działania na polu eksploatacji muszą odbywać się za zgodą i za wynagrodzeniem. Oprócz znaczenia dla sprawiedliwego podziału wartości na rynku online brak jasności co do definicji tych praw może również doprowadzić do niepewności dla zwykłych użytkowników internetu.

W bardziej ogólnym sensie przedmiotowa sytuacja rodzi pytania o to, czy obecny zbiór praw uznanych w prawie unijnym jest wystarczający i właściwie opracowany. W niektórych państwach członkowskich poszukiwano rozwiązań w szczególności w odniesieniu do agregatorów wiadomości, ale takie rozwiązania mogą nieść ze sobą ryzyko większej fragmentacji jednolitego rynku cyfrowego.

Ponadto można również uznać, że platformy w ogóle nie uczestniczą w działaniach regulowanych przez prawo autorskie lub że ich działalność ma charakter czysto techniczny, automatyczny i bierny, umożliwiając im korzystanie ze zwolnienia od odpowiedzialności zawartego w dyrektywie o handlu elektronicznym²⁹. Wywołało to coraz szerszą debatę na temat zakresu tego zwolnienia i jego zastosowania do szybko zmieniającej się roli i działań nowych podmiotów, oraz tego, czy wychodzą one poza zwykły hosting lub jedynie przekaz treści.

²⁸ Wynikiem tej niepewności był szereg wniosków do Trybunału Sprawiedliwości o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym.

²⁹ Dyrektywa 2000/31/WE.

Inną istotną kwestią jest sprawiedliwe wynagradzanie autorów i artystów wykonawców, których w szczególności sposób mogą dotknąć różnice w sile przetargowej stron przy udzielaniu licencji lub przekazywaniu praw. Mechanizmy, które zainteresowane strony proponują w tym kontekście, obejmują uregulowanie niektórych praktyk umownych, niezbywalnego prawa do wynagrodzenia, rokowań zbiorowych i zbiorowego zarządzania prawami.

Komisja zastanawia się nad różnymi czynnikami związanymi z podziałem pomiędzy poszczególnych uczestników rynku wartości powstałej dzięki nowym formom dystrybucji w internecie dzieł chronionych prawem autorskim i prowadzi na ten temat konsultacje³⁰. Komisja do wiosny 2016 r. rozważy zastosowanie środków w tym zakresie. Celem będzie zapewnienie, aby podmioty, które przyczyniają się do tworzenia tych wartości, miały możliwość w pełni ustalić swoje prawa, przyczyniając się tym samym do sprawiedliwego podziału tej wartości i do odpowiedniego wynagrodzenia treści chronionych prawami autorskimi na internetowym polu eksploatacji.

W związku z tym Komisja zbada, czy potrzebne są działania w sprawie **zdefiniowania praw** „publicznego udostępniania” i „udostępniania”. Komisja rozważy również, czy potrzebne są jakieś działania dotyczące konkretnie agregatorów wiadomości, w tym dotyczące kwestii **praw**. Rola alternatywnych mechanizmów rozwiązywania sporów również zostanie poddana ocenie. Komisja weźmie pod uwagę różne czynniki mające wpływ na tę sytuację poza prawem autorskim w celu zapewnienia spójnych i skutecznych działań politycznych. Inicjatywy w tej dziedzinie będą spójne z pracami Komisji dotyczącymi platform internetowych w ramach strategii jednolitego rynku cyfrowego.

Komisja rozważy również, czy rozwiązania na szczeblu UE są niezbędne do zwiększenia pewności prawnej, przejrzystości i równowagi w systemie, który reguluje **wynagrodzenie autorów i artystów wykonawców** w UE, przy uwzględnieniu kompetencji UE i kompetencji krajowych.

5. ZAPEWNIENIE SKUTECZNEGO I WYWAŻONEGO SYSTEMU EGZEKWOWANIA PRAW

Poszanowanie praw autorskich oraz innych praw własności intelektualnej ma kluczowe znaczenie dla propagowania kreatywności i innowacyjności oraz budowania zaufania na rynku. Prawa, których przestrzegania nie można skutecznie egzekwować, mają niewielką wartość ekonomiczną, szczególnie w przypadku naruszeń na skalę handlową, które stanowią żerowanie na pracy i inwestycjach twórców, branż twórczych i podmiotów legalnie świadczących usługi dystrybucyjne. Takie naruszenia na skalę handlową występują obecnie bardzo często i są szkodliwe nie tylko dla podmiotów prawa autorskiego, ale również dla gospodarki UE jako całości. Skuteczny i zrównoważony system egzekwowania na gruncie prawa cywilnego³¹, który w pełni uwzględnia prawa podstawowe, jest niezbędny, aby zmniejszyć – zwłaszcza dla małych firm – koszty zwalczania naruszeń i nadążać za coraz wyraźniejszym transgranicznym ich charakterem.

Skuteczna reakcja na te wyzwania wymaga ponownych wytyczonych działań oraz

³⁰ Komisja prowadzi konsultacje dotyczące tych i innych kwestii związanych z platformami internetowymi: <https://ec.europa.eu/eusurvey/runner/Platforms>.

³¹ Unijne ramy prawne dotyczące egzekwowania praw autorskich zostały określone w dyrektywie w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej i w niektórych przepisach dyrektywy InfoSoc.

ewentualnego przeglądu niektórych aspektów obecnie obowiązujących ram prawnych. Podejście polegające na podążaniu śladem pieniędzy („follow-the-money”), w którym zakłada się zaangażowanie różnych typów usługodawców będących pośrednikami, wydaje się metodą szczególnie obiecującą, którą Komisja i państwa członkowskie zaczęły stosować w niektórych obszarach³². Podmioty, które dopuszczają się naruszeń prawa o charakterze handlowym, mogą w ten sposób zostać pozbawione strumieni dochodu (np. płatności od konsumentów i wpływów z reklam) pochodzących z nielegalnej działalności, a zatem podejście to może działać odstraszająco. Ponadto obecne ramy prawne nie wydają się w pełni dostosowane do wyzwań jednolitego rynku cyfrowego, zwłaszcza w odniesieniu do prawa do informacji, nakazów i ich transgranicznej egzekucji, obliczenia odszkodowania i zwrotu kosztów procesowych. Komisja dokonuje obecnie oceny funkcjonowania szerszych ram praw własności intelektualnej i przeprowadzi konsultacje społeczne³³ w tym zakresie zgodnie ze strategią jednolitego rynku cyfrowego oraz celami strategii rynku wewnętrznego³⁴. Ważne jest również, aby systemy, które umożliwiają usunięcie wykrytych nielegalnych treści przez podmioty świadczące usługi hostingowe, były skuteczne i przejrzyste i uniemożliwiały omyłkowe usunięcie legalnych treści. Systemy te, które stosuje się horyzontalnie do wszystkich rodzajów nielegalnych treści, są bardzo istotne dla egzekwowania praw autorskich, gdyż materiały chronione prawem autorskim stanowią znaczną część treści podlegających zgłoszeniu.

Komisja podejmie natychmiastowe działania zmierzające do zaangażowania wszystkich zainteresowanych stron w określanie i stosowanie mechanizmów **podążania śladem pieniędzy** („follow-the-money”) w oparciu o podejście samoregulacyjne. Celem tych działań jest wypracowanie porozumień do wiosny 2016 r. Kodeksy postępowania na poziomie unijnym mogłyby zostać wsparte przepisami, jeżeli byłoby to wymagane do zapewnienia ich pełnej skuteczności.

Jeśli chodzi o **ramy prawne egzekwowania praw własności intelektualnej**, w tym praw autorskich, Komisja do jesieni 2016 r. dokona oceny wariantów i rozważy potrzebę zmiany ram prawnych, koncentrując się na naruszeniach na skalę komercyjną, między innymi w celu wyjaśnienia, w stosownych przypadkach, przepisów dotyczących identyfikowania sprawców naruszeń, stosowania środków i nakazów tymczasowych i zabezpieczających oraz ich transgranicznej skuteczności, obliczania i przyznawania odszkodowania oraz kosztów sądowych.

Komisja przeprowadza również kompleksową ocenę i konsultacje publiczne na platformach internetowych³⁵, które również obejmują mechanizmy **zgłaszania i usuwania** treści oraz kwestię skuteczności działania w czasie (zasada „take down and stay down” polegająca na tym, że treści raz usunięte pozostają na czarnej liście).

³² COM(2013) 209 final.

³³ http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/newsroom/cf/itemdetail.cfm?item_id=8580.

³⁴ COM(2015) 550 final.

³⁵ <https://ec.europa.eu/eusurvey/runner/Platforms>.

6. WSPIERANIE DŁUGOTERMINOWEJ WIZJI

Prawa autorskie będą nadal miały znaczenie dla gospodarki, społeczeństwa i kultury w perspektywie długookresowej. W niektórych dziedzinach potrzebne będzie monitorowanie obietnicy uzyskania rynkowych rozwiązań w odpowiedzi na pojawiające się nowe zastosowania, szczególnie jeśli chodzi o wymiar transgraniczny. Ujmując rzecz bardziej ogólnie, UE powinna być gotowa do reagowania na potrzebę dalszego wzajemnego uspołniania krajowych systemów prawa autorskiego w miarę zbliżania się rynków i zmian zachowań użytkowników, u których podłoża leży szybki rozwój technologiczny.

Skuteczne i jednolite stosowanie przepisów dotyczących praw autorskich w całej UE, zarówno przez krajowe organy ustawodawcze, jak też sądy, nadal będzie równie ważne jak same zasady. Potencjalne trudności i przeszkody dla jednolitego rynku należy określać możliwie jak najwcześniej i reagować na nie za pomocą odpowiednich mechanizmów. Komisja będzie ułatwiać zorganizowany dialog pomiędzy państwami członkowskimi w celu zapewnienia wspólnej interpretacji unijnego prawa autorskiego i sprzyjać wzajemnemu uspołnieniu przepisów krajowych, w tym w zakresie egzekwowania prawa.

Komisja będzie także nadal zwracać baczną uwagę na dostosowywanie ram prawnych, w tym wyjątków i mechanizmów udzielania licencji, do zmian na rynku oraz zachowań konsumentów. Stanie się tak w szczególności w odniesieniu do nowych kwestii, które wymagają dalszej analizy i monitorowania. Komisja podejmie dialog w gronie zainteresowanych stron oraz przeprowadzi dalsze konsultacje w stosownych przypadkach.

Podejście to ma charakter stopniowy i prowadzi do urzeczywistnienia długofalowej wizji w dziedzinie praw autorskich w Unii Europejskiej: takiej, w której autorzy i artyści wykonawcy, branże twórcze, użytkownicy i wszystkie podmioty, których dotyczy prawo autorskie, podlegają tym samym zasadom, niezależnie od miejsca ich pobytu w UE. W tym kontekście Komisja może zwrócić się o pomoc do ekspertów, aby określili oni dalsze potrzeby w zakresie reformy unijnych przepisów dotyczących praw autorskich.

Pełna harmonizacja praw autorskich w UE w formie jednolitego kodeksu praw autorskich oraz jednolitego tytułu prawnego do praw autorskich wymagałaby znacznych zmian obecnego sposobu funkcjonowania naszych przepisów. Należy zharmonizować dziedziny, które były dotychczas pozostawione w kompetencji ustawodawców krajowych. Jednolite stosowanie przepisów nakazywałoby ustanowienie wspólnej jurysdykcji sądu, z własnym trybunałem, tak aby niespójność orzecznictwa nie prowadziła do dalszej fragmentacji.

Trudności te nie mogą stanowić powodu do rezygnacji z tej wizji jako celu długookresowego. Niezależnie od szczególnych aspektów prawa autorskiego oraz jego związku z kulturami narodowymi, trudności i długi czas kształtowania towarzyszyły również tworzeniu pojedynczych tytułów i jednolitych zbiorów przepisów w innych dziedzinach własności intelektualnej, zwłaszcza w zakresie znaków towarowych i patentów, w których są dziś one sprawą oczywistą.

UE powinna realizować tę wizję dokładnie z tego samego powodu, z jakiego ustanowiła wspólne przepisy dotyczące praw autorskich: aby budować jednolity rynek unijny, rozwijać dobrze prosperującą gospodarkę europejską oraz tworzyć przestrzeń, w której zróżnicowany europejski dorobek kulturowy, intelektualny i naukowy możliwie jak najswobodniej przemieszcza się w obrębie UE.